
**MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
XVIII DANI MUZIČKE TEORIJE:
POUČAVANJE MUZIČKE TEORIJE DANAS
POVODOM 25. GODIŠNJICE OSNIVANJA
HRVATSKOG DRUŠTVA MUZIČKIH TEORETIČARA (HDGT)**

Petra Zidarić Đurek

Muzička škola u Varaždinu
petrazidaric@yahoo.com

Primljeno / Received 22. 11. 2022.
Prihvaćeno / Accepted 30. 11. 2022.

Povodom 25. godišnjice svog osnivanja, Hrvatsko društvo muzičkih teoretičara (Hrvatsko društvo glazbenih teoretičara, HDGT) organizovalo je 18. Dane muzičke teorije, ovoga puta u formatu međunarodne konferencije pod nazivom *Poučavanje muzičke teorije danas*. Skup je održan 19. i 20. novembra 2022. godine na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a na njemu je učestvovalo preko četrdeset aktivnih učesnika i stotinak slušalaca.

Naziv međunarodne konferencije odabran je kako bi objedinio široku paletu relevantne i aktuelne tematike vezane za profesiju muzičkih teoretičara u savremenom kontekstu. Koncept konferencije održan je u hibridnom obliku, odnosno uključivao je izlaganja uživo i *online*.

Konferencija je bila podeljena u jedanaest sesija: 1. *Innovative approaches to teaching music theory (Inovativni pristupi poučavanju muzike teorije)*; 2. *Theory and Practice (Teorija i praksa)*; 3. *Pedagogija i kreacija*; 4. *Tone systems (Tonski sistemi)*; 5. *Solfeggio i teorija muzike*; 6. *Learning the trade (Učenje zanata)*; 7. *Analiza i muzički oblici*; 8. *From Neo-Riemannian to musical meaning (Od neorimanovskog pristupa do muzičkog značenja)*; 9. *Rethinking canon (Promišljanja o kanonu)*; 10. *Teorija, harmonija, analiza, godišnjice*; 11. *Theory, emotion, expression (Teorija, emocija, izraz)*. Kao što se može videti, sesije su se paralelno odvijale na hrvatskom i srodnim jezicima kao i na engleskom jeziku. Izvan navedenih sesija održala su se dva plenarna predavanja profesora Stivena G. Lejca (Steven G. Laitz) i Tomasa Kristensena (Thomas Christensen) (o kojima će detaljnije biti reči u nastavku prikaza), a predstavljena su i nova izdanja namenjena poučavanju teorije muzike.

Okupljene su na početku pozdravile predsednica HDGT-a Martina Belković i potpredsednica Petra Zidarić Đurek, koje su povodom godišnjice istakle zasluge Tihomira Petrovića, osnivača HDGT-a, za razvoj teorije muzike na ovim prostorima. Naglasile su kako je Hrvatsko društvo muzičkih teoretičara svojim dugogodišnjim

delovanjem postalo platforma za unapređenje teorije muzike, unapređenje nastave muzičko-teorijskih predmeta i umrežavanje sa domaćim i inostranim stručnjacima.

Prvi dan konferencije (subota, 19. novembar 2022) započeo je sesijom na engleskom jeziku pod nazivom *Innovative approaches to teaching music theory (Inovativni pristupi poučavanju muzičke teorije)*. Sesija je uključivala tri izlaganja koja su se svojim sadržajem dotakla široke tematike. Sanja Kiš Žuvela otvorila je sesiju izlaganjem o jednom od osnovnih zadataka poučavanja muzičke teorije, a to je razvijanje veštine kompetentne verbalizacije građe kojom se učenici bave. U tu svrhu prikazala je mogućnosti primene digitalnih alata za obradu pisanih jezičkih korpusa u nastavi muzičko-teorijskih predmeta, zasnovanih na metodologiji digitalne primenjene lingvistike. Ruben Karvaljo (Rúben Carvalho) predstavio je strategije za uspešnije savladavanje *prima vista* čitanja notnog materijala utemeljene na mentalnim procesima poput vizuelne percepcije, kinestetičke orijentacije i dr., dok je Dario Savino Doronco (Dario Savino Doronzo) zaključio sesiju predstavljanjem inovativnih metoda kroz prizmu spajanja učenja instrumenta i teorije muzike iz perspektive italijanskih konzervatorijuma.

Sledeća sesija na engleskom jeziku, *Theory and practice (Teorija i praksa)*, započela je izlaganjem o potrebi intenzivnijeg uključivanja improvizacije u obrazovanje muzičara kako bi se upotpunila veza između teorije i prakse (Vladimir Popov), nastavila se kreiranjem pedagoških aktivnosti baziranih na pripremi za istorijsku praksu sviranja partimenta u obrazovanju pijanista od početnog do srednjeg nivoa (Debra Longenecker /Deborah Longenecker/), a završila izlaganjem o potencijalu i mogućnostima integracije aspekata Ripelovog (Joseph Riepel) dela *Anfangsgründe zur musikalischen Setzkunst* u muzičko-teorijski kurikulum obrazovanja muzičara na osnovnom nivou studija (Stefan Ekert /Stefan Eckert/). Istovremeno s navedenom sesijom odvijalo se predstavljanje novih stručnih izdanja za nastavu solfeđa u osnovnoj muzičkoj školi. Priručnik iz solfeđa za 2. razred osnovne muzičke škole, *Solfeggio 2* predstavila je autorka Marija Berać-Jozić. Vedrana Marković, Andrea Čoso Pamer i Andrijana Vučetić Obadović prezentovale su zajednički udžbenički komplet za solfežo sa teorijom muzike *Muzički koraci* za 4. razred osnovne muzičke škole, dok su Zlata Životić i Davor Zanoški predstavili interaktivnu zbirku zadataka *Vježbamo solfeggio* za 3. i 4. razred osnovne muzičke škole.

Zatim je usledilo prvo plenarno predavanje koje je održao Stiven G. Lejc, profesor, pijanista i šef Odseka za teoriju muzike kao i pomoćnik dekana za razvoj nastavnih kurikuluma na školi Džulijard u Njujorku, autor knjige *The Complete Musician: an Integrated Approach to Tonal Theory, Analysis and Listening* u izdanju Oxford University Press-a.

Predavanje pod nazivom *Pedagogija muzičke teorije: uspostavljanje poverenja kod današnjih učenika i studenata muzike* nikoga u dvorani nije ostavilo ravnodušnim. Profesor Lejc iskazao je zahvalnost na pozivu i čestitao HDGT-u 25. godiš-

njicu. Predavanje je podelio u dva dela. U prvom, kraćem delu osvrnuo se na iza-zove s kojima se suočavaju kako današnji studenti muzike, tako i nastavnici koji podučavaju muzičku teoriju na američkim ustanovama. Naglasio je važnost uspo-stavljanja poverenja i kooperacije između ta dva aktera obrazovnog procesa. S veli-kim poštovanjem prema struci istakao je kako je zanimanje muzičkog teoretičara plemenito jer usađuje učenicima i studentima znatiželju i istraživački duh prema muzici koju izvode.

U drugom delu predavanja koncentrisao se na analizu kao središnju aktivnost nastave muzičke teorije u obrazovanju muzičara-izvođača. Istakao je kako upravo analiza predstavlja ključni segment u savladavanju i razumevanju muzičkog jezika i struktura, čiji se efekti zatim prenose na samo izvođenje. Pobornik je aktivnog po-dučavanja u kojem smisljena muzička praksa treba predstavljati ultimativni cilj, čime muzička teorija treba biti relevantna za izvođača. Spajanje analize s izvođe-njem na temelju proučavanja partiture od geštaltističkog pristupa percepciji do dra-matične naracije – tzv. integralni pristup celovitom obrazovanju muzičara – čine okosnicu njegovog rada.

Prezentacija je uključivala dvanaest primera iz tonalne i atonalne muzičke lite-rature s ciljem osveščivanja procesa koji će učenicima i studentima rasvetliti i oja-čati izvođačke mogućnosti. Naglasio je važnost usađivanja znatiželje i pružanja analitičkih alata kako bi svi zajedno postali uverljiviji zagovornici vlastite umetno-sti. Svojom neverovatnom energijom, duhovitošću i posvećenošću podsetio nas je na temelje naše profesije – biti u službi osnaživanja učenika/studenata (ne samo pukog informisanja) te im pomoću integralnog pristupa analizi pomoći na njho-vom putu profesionalnih muzičara. Zaključio je kako analiza unapređuje i proširuje izvođačke mogućnosti muzičara: „Analysis collaborates instinctual interpretation and provides new and moving interpretations that tell us stories.“ („Analiza ima saradničku ulogu u instinktivnoj interpretaciji: ona omogućuje nove, pokretačke interpretacije koje nam pripovedaju priče.“)

Poslepodnevne sesije otvorile su panelom *Pedagogija i kreacija* – Livija Jovčić, Vesna Aćimović i Mirjana Rastović. U izlaganju su se usredsredile na potencijale, mogućnosti i problematiku kreiranja kratkih umetničkih formi poput vokalize za potrebe pedagoške prakse. Sagledale su kako pedagošku tako i umetničku kompo-nentu navedene tematike. Predavanje su takođe obogatile živom interpretacijom vokalize. Sledeća sesija bila je posvećena temi *Solfedо i teorija muzike*. Uvodnim izlaganjem predstavila se Davorka Radica koncentrišući se na slojevite izazove kon-cipiranja sadržaja nastave solfedо na akademskim nivoima, dok se Marija Berać-Jozić posvetila temi obrazovanja dečijeg glasa u nastavi solfedо. Milena Srdić u istoj je sesiji skrenula pažnju na modifikacije novog plana i programa za osnovne mu-zičke škole u Srbiji s naročitim fokusom na položaj teorije muzike u okviru nastave solfedо.

Paralelna poslepodnevna izlaganja na engleskom jeziku započela su tematskom sesijom pod nazivom *Tone systems (Tonski sistemi)*. Nataša Crnjanski otvorila je sesiju izlaganjem o kulturološkom kontekstu balkanske lestvice i figuri koju je nazvala *passus balcanicus*, prikazujući različita teorijska tumačenja i naposletku primenu u muzičkoj literaturi. Ričard Parnkat (Richard Parncutt) svojim je izlaganjem stavio naročit fokus na potrebu uključivanja recentnih psiholoških istraživanja u muzičko-teorijsku nastavu i predstavio spoznaje o intervalima, dursko-molskom sistemu i određenim muzičkim strukturama koje ne bi trebalo zanemariti u poučavanju muzičke teorije. Sledila je sesija pod nazivom *Learning the trade (Učenje zanata)*, koja je započela izlaganjem Filipa Sobeckog (Philipp Sobecki) o metodama prožimanja analize muzike i izvođačke prakse u sklopu muzičko-teorijskih predmeta. Martin Šojreger (Martin Scheuregger) izložio je vlastita iskustva muzičko-teorijske nastave na nivou osnovnih studija, temeljeći analizu muzike i teoriju muzike kao slušne kategorije. Sesiju je zaključio Ildar Hananov (Ildar Khannanov) izlaganjem o različitim pristupima savladavanja muzičke teorije koji su nastupili sredinom XX veka, premeštanjem muzičko-teorijskih disciplina s konzervatorijumskih na univerzitetske nivoe.

Prvi dan konferencije završen je koncertom dvojice džez muzičara, Mihaela Đureka na saksofonu i Petra Čulibrka na klaviru, koji su svojim izvođenjem džez standarda oduševili sve prisutne.

Drugi dan (nedelja, 20. novembra 2022) takođe je započeo paralelnim sesijama. Sesija *Analiza i muzički oblici* započela je izlaganjem Petre Zidarić Đurek o promišljanjima postizanja interdisciplinarnosti u kontekstu predmeta Muzički oblici u srednjoj muzičkoj školi kroz korelaciju s drugim srodnim umetnostima. Vito Balić nastavio je sesiju problematikom formiranja nastave formalne analize na Umetničkoj akademiji u Splitu, koja zbog svog ograničenog vremenskog okvira zahteva naročitu ekonomičnost pojmova. Poseban fokus stavio je na definiciju teme i prikazao različite istorijske pristupe. Primerima iz vlastite prakse ponudio je rešenja i viđenja formiranja nastave muzičkih oblika na akademskom nivou. Johana Elvira Lorencin (Johanna Elvira Lorenzin) svojim je izlaganjem obuhvatila kompleksnost harmonskih sklopova u Malerovoj (Gustav Mahler) *Desetoj simfoniji*, dok je Marija Živković predstavila analizu muzičkih odlomaka u odabranim filmovima Arsena Dedića.

Uporedo, sesija na engleskom jeziku pod nazivom *From Neo-Riemannian to musical meaning (Od neorimanovskog pristupa do muzičkog značenja)*, započela je izlaganjem Đanluke Dai Pra (Gianluce Dai Prà) o didaktičkim strategijama u poučavanju muzičke teorije kod učenika s mentalnom, obično i s kognitivnom disfunkcijom, koje su uključivale neorimanovske principe transformacije. Božidar Čepkanov predstavio je mogućnosti primene neorimanovske teorije tako da bude korisna i za izvođače, a ne samo za muzičke teoretičare koji se bave analizom. Danijel Moreira (Daniel Moreira) osvrnuo se na važnost interakcije introvertnih i ekstrover-

tnih analitičkih pristupa. Predstavio je načine na koje bi se izlaganjem takvih interakcija omogućila bogatija i zanimljivija nastava muzičke teorije na osnovnom nivou studija.

Drugog dana konferencije plenarno izlaganje održao je Tomas Kristensen (Thomas Christensen), šef katedre za muziku i humanističke nauke Fondacije Avalon na Univerzitetu u Čikagu. Glavni urednik sveobuhvatnog zbornika *The Cambridge History of Western Music Theory* i autor više od 60 članaka i 6 knjiga svojim predavanjem inspirisao je i zaintrigirao publiku odabranom temom. Predavanjem zagonetnog naziva *Globalna muzička teorija danas: sutra i juče* otvorio je celu paletu istorijskih podsetnika da je muzička teorija još od vremena antike prožeta kroskulturnim procesima, međukulturnim migracijama, razmenama, prisvajanjima, asimilacijama, što na kraju rezultira globalnim aspektima same discipline. Kako bi dočarao globalni karakter muzičke teorije, poslužio se, između ostalog, i s dva primera iz hrvatske muzičke prošlosti; Juraja Križanića (1618–1683), koji je zahvaljujući svojim mnogim putovanjima stupio u kontakt s brojnim muzičkim tradicijama i teorijama drugih kultura i time doprineo međukulturnim uticajima, kao i samoj muzičkoj teoriji u Hrvatskoj. Takođe je naveo i primer Franje Lučića (1889–1972) u čijoj je *Elementarnoj teoriji glazbe i pjevanja* naišao na sinkreziu različitih uticaja. Naglasio je kako dugi niz godina nedostaje aktivno uključivanje muzičko-teorijskog konteksta izvan zapadne tradicije u opšti diskurs. Globalni aspekti muzičke teorije više se ne smeju ignorisati, već ih treba aktivno uključiti u proučavanje i podučavanje. Prikazao je i primere kulturnog transfera, primarno aktuelnih koncepata u istorijsko-antropološkim krugovima koji se bave proučavanjem migracija, adaptacija, reinterpretacija određenih ideja iz jednog geografskog područja u drugo. Naglasio je kako teorija muzike nije lišena kontinuiranog kulturnog transfera i prikazao različite kulturološke, muzičke, istorijske i teorijske aspekte delovanja slavni historijskih ličnosti (El-Kindi /Al-Kindi/, El-Farabi /Al-Farabi/, Žan Žozef Mari Amio /Jean Joseph Marie Amiot/, Žan Filip Ramo /Jean Phillippe Rameau/, Gotfrid Fink /Gottfried Fink/, Hajnrih Šenker /Heinrich Schenker/ itd.). Zaključio je predavanje mišlju, kako o muzičkoj teoriji često razmišljamo stavljajući je u određene nacionalne okvire i sugerisao kako ona postaje mnogo dinamičnija i fascinantnija, ako je sagledavamo kroz prizmu sinkretičke teorije muzike, sastavljene od različitih uticaja i izvora. Deljenje i protok muzičke misli, a time i njene teorije, kretanje i međukulturalna komunikacija kao i razmena iskustva obogaćuju disciplinu i time se kao muzički teoretičari trebamo ponositi.

Poslepodnevno predstavljanje stručne literature uključivalo je dva nova univerzitetska izdanja: *Aspekti učenja glazbenog jezika* autorke Davorke Radice i *Harmonija* autora Ante Knešaureka. Na predstavljanje knjige tematski se nadovezala sesija pod nazivom *Teorija, harmonija, analiza, godišnjice*, koja je započela izlaganjem sistema muzičke analize Dimitrija Bužarovskog povodom 70. godišnjice njegovog rođenja, koji je predstavila Trena Jordanoska. Ante Knešaurek u svom se

izlaganju osvrnuo na podučavanje harmonije u Hrvatskoj kroz primer hrvatskog kompozitora, pedagoga, teoretičara i pijaniste Natka Devčića, koji je svojim doprinosom u području harmonije ostavio značajan uticaj na brojne generacije kompozitora u Hrvatskoj. Bila je to prilika i za prisećanje 25. godišnjice njegove smrti. U raspravi je poseban fokus postavljen na relevantnost navedenog dela o harmoniji u današnjem obrazovanju. Domagoj Marić predstavio je izuzetno žustru raspravu dvojice muzičkih pisaca i pedagoga, Franje Dugana starijeg i Antuna Dobronića, koji su svoje okršaje rešavali upravo preko područja muzičke teorije, te je time ukazao na različita shvatanja elemenata nauke o muzici.

Nedeljne poslepodnevne sesije na engleskom jeziku započele su temom *Rethinking canon (Promišljanja o kanonu)*. Vladimir Popov predstavio je promišljanja bugarskog kompozitora Veselina Stojanova u kontekstu muzičke forme kao trodimenzionalnog hijerarhijskog modela i mogućnosti kreiranja didaktičkih materijala na temelju njegovih tumačenja. Kler Vilson (Clare Wilson) predstavila je didaktičke koncepte prožete integracijom analitičkih i kontekstualnih nivoa marginalizovanih kompozitora poput Andrea Kapleta (Andrea Capleta) i kroz taj aspekt pokazala mogućnosti obogaćivanja nastavnih planova i programa. Džon Kozlovski (John Koslovsky) i Ralf Pisters (Ralf Pisters) predstavili su kurikulumske promene na Konzervatorijumu u Amsterdamu, koje se tiču proširenja i diverzifikacije ponude repertoara za analizu umetničke muzike XX i XXI veka. Niko Šiler (Nico Schüler) zaključio je sesiju predstavljanjem strategija za uključivanje zaboravljenih i nedovoljno zastupljenih kompozitora u muzičko-teorijska predavanja na akademskim nivoima obrazovanja. U završnoj sesiji *Theory, emotion, expression (Teorija, emocija, izraz)* održana su poslednja tri izlaganja. Anželo Marčingo (Ángelo Martingo) govorio je o povezanosti analize i izvođačkih odluka zasnovanih na generativnim teorijama. Oven Belčer (Owen Belcher), polazeći od Adornovog (Theodor Adorno) radijskog teksta *Schöne Stellen* (1965), prikazao je načine na koje se zapadne savremene teorije muzike bave estetskim i muzičkim užitkom i kako isti može biti iskorišćen u pedagoške svrhe. Sesiju je zaključila Rozalind Kardenas (Rosalind Cardenas), koja se dotakla negativnih tendencija smanjivanja satnice muzičkog obrazovanja u školama širom Velike Britanije. Primarni cilj njenog istraživanja koje je sproveda uključivalo je pronalaženje muzičkih odlika koje će omogućiti zadržavanje interesa za muziku, kako kod učenika, tako i kod učitelja.

Ovaj događaj otvorio je novo poglavlje u radu HDGT-a. Kontinuirano unapređivanje međunarodne saradnje rezultiralo je dinamičnom i organizacijski zahtevnom konferencijom. Koleginice i kolege iz ukupno 14 zemalja svojim su izlaganjima obogatili kvalitet programa pomoću kojeg smo proširili lične spoznaje, podstakli rasprave i izmenili lična iskustva.

Za kraj, nemojmo zaboraviti da je sve započelo u martu 1997. godine osnivanjem Hrvatskog društva muzičkih teoretičara vizijom jednog čoveka – Tihomira Petrovića, a nastavilo se aktivnim i kontinuiranim radom Predsedništva i angažma-

---

nom članica i članova Društva. Razmena, podrška i povezanost čine nas snažnijim zagovornicima muzičke teorije. Hrvatsko društvo muzičkih teoretičara izražava zahvalnost svim kolegamicama i kolegama koji su nas podržali svojim prisustvom u ovogodišnjem slavljeničkom kontekstu, ali i tokom proteklih četvrt veka.